

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTALAJOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Teremtsünk okos és — hasznos karácsoni ünnepet!

Irta: Sassi Nagy Lajos.

Közeledik az év legnagyobb napja: a karácson. Ilyenkor boldog, boldogtalan azon tőri a fejét, miféle ajándékkal lepje meg szeretteit. A szerzet napja tehát nemcsak ünnepet, hanem világvasárt is jelent, mert a nagyközönség karácson előtt vásárolja meg ajándéktárgyait, sőt egyéb szükségleteit is. E két szempontból ma a karácsoni vásárok fölülmulják forgalom dolgában a régi középkori, híres vásárok jelentőségét is.

Senki sem hiszi, mennyi pénz vándorol ki tőlünk a gazdag külföldre karácson előtt. Tegyük csak egy kis számítást. Magyarország husz millió lakosából legalább tíz millió többszörösen kap karácsoni ajándékot. Tegyük föl, hogy minden ajándéktárgy csak pár koronát ér, akkor is kerek száz millió koronára tehető a karácsoni ajándékok értéke. A valóságban azonban ez az összeg jóval nagyobb, hiszen a divat hatása alatt sok ezer család szinte erején felül költekezik, a gazdagok pedig valóságos vagyont áldoznak.

Ha e tömérdek pénz bent maradna az országban, rendén volna minden. De amikor azt kell tapasztalnunk, hogy e roppant összeg legnagyobb részben külföldre vándorol, meg kell döbbenünk közönségünknek öngyilkossággal határos közömbösségén.

Panaszkodunk, jajgatunk az elviselhetetlen drágaság miatt. Agráriusok, merkantilisták egymásban látják a hibát; gyülesezünk, bankettezünk, mindenki-ben bűnbakot keresünk, csak magunkban nem látjuk a hibát. Pedig az elviselhetetlen drágaságnak egyik fő oka a külföldi iparcikkek vásárlása s a rettenetes fényűzés.

Hazánk ezernyolcszázharminckét millió korona értékű árut hozott be az elmúlt évben. Ebből ezernégyszázmillió tisztán ipari cikkekre esett. Vagyis hazánk, tisztán csak a külföldre vándorló munkabért véve alapul, hét évenként vezetett háboru nélkül is gazdasági téren egy-egy szédáni katasztrófát kénytelen elviselni csak azért, mert erején felül költekezik s a hazai ipart nem támogatja.

Ha nem akarunk tönkremenni, szervezkednie kell az egész társadalomnak, még pedig községenkint.

Minden faluban a birtokos, a pap, tanító, jegyző, mint a nép hivatott vezetője, december első napjaiban hívja össze népet a község házába, magyarázza meg ott a magyar iparpártolás országos jelentőségét s vegye rá a közönséget, hogy csakis magyar gyártmányt vásároljon. Fejtse ki, hogy ez nem iparosérdek, hanem kinek-kinek a saját haszna, mert a visszatartott milliokból mindnyájan részesedünk,

épen úgy, mint ahogy a bő termés vevőnek, eladónak egyaránt áldást jelent.

Értessük meg mindenkivel, hogy karácsoni ajándékkal bármely csinos honi tárgy alkalmas.

Ezek után a helyi vagy környékbeli iparosokat, kereskedőket szólítsák föl, hogy karácsoni ajándékkal honi tárgyakat árussítsanak. E tekintetben vevőnek, eladónak biztos tájékoztatásul szolgál a Hazai Ipari Beszerzési Források című kötet, amelyet Budapesten a m. kir. Kereskedelmi Múzeum két koronáért bárkinek megküld s a Honi iparcikkeket árusítók címjegyzéke, amelyet a Magyar Védőegyesület (Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 3.) szintén bárkinek ingyen bocsát rendelkezésére.

Városokban még könnyebb a szervezkedés. Itt a művelt osztályra vár a jó példaadás s az akció vezetése. A vezetőkörök a helybeli kereskedők és iparosok bevonásával valamely ingyen teremben könnyen létesíthetnek karácsoni vásárokat, esetleg az is elegendő, ha a honi tárgyakat tartó kereskedőket rendre megnevezik s a sajtóban a közönség figyelmét reájuk terelik.

Az elnyomott magyar ipart még áldozatok árán is istápolnunk kellene, mint ahogy a külföldi hatalmas ipart is mindenhol fejedelmi, főuri, főpapi támogatással mesterségesen fejlesztették nagygyá.

De a mi iparunk ma már nem kíván áldozatot, egészben véve minden téren versenyképes. A párisi, a milánói, a turini világkiállításokon annyi tömérdek kitüntetésben részesült, hogy büszkék lehetünk rá. Ami fogyatkozása van, az is jórészt a mi bűnünk sajnálatos következménye.

Legyünk jóakarói, vevői a magyar iparnak s rendre eltűnnek fogyatkozásai is. Kolozsvár példája mutatja, mit lehet elérni öntudatos, okos iparpártolással.

Amit Kolozsvár s más derék magyar város megtett, megteheti az egész ország s akkor száz milliókkal leszünk évről-évre gazdagabbak, míg így néhány évtized múlva a tönk szélére jutunk.

Jelszónk legyen: inkább semmi-féle ajándéktárgyat se vásároljunk, mintsem hogy külföldre dobjuk a pénzünket! Ez lesz az igazi magyar karácson!

— **Unitárius biblia.** Az iskolai év beálltával oly nagy kereslete volt a Tarcsafalvi Albert kolozsvári áll. igazgató-tanító, az Erdélyi Irodalmi Társaság agilis tagja által gyönyörűen megírt „Bibliai Történetek” című, elemi iskolai III—IV. o. tankönyvnek, hogy a raktáron volt nagyobb készlet, hirtelen kifogyott. Új kiadást kellett sajtó alá rendezni és ez a kiadás most jelent meg. A két évre szóló könyv ára iskolai kötésben 1 K. Tíz koronán felüli rendeléseket a tiszt. papság és tanító urak címére (ha az összeget előre beküldik), bérmentve teljesít: Betegh Pál könyvkiadóhivatala Székelyudvarhelyt.

Régi levelekből.

XVIII.

Sok levéltárnak szétdulása, másoknak rendezetlensége, vagy épen hozzáférhetetlensége miatt történetíróink több-kevesebb tárgyhűséggel írták meg erdélyrészi kis hazánknak küzdelmeit, vergődéseit ama korszakból, midőn két hatalmas szomszéd ellenség: a török és német császárság mint Scilla és Charibdis között vergődött Erdély. Önállóságát, függetlenségét nem remélhetvén föntarthatni, a vezetőinek egy része részint hazafias közérdekből, részint magánszemélyi önérdékből most ide, majd oda fordult.

Hogy melyikhez csatlakozni lett volna jobb teljes erővel és őszinteséggel ezen két nagy ellenségünk közül, sokat vitatták már s a következmények azoknak látszanak igazat adni, kik a török barátságot látták volna előnyösebbnek.

Románia, Szerbia, Bulgára kedvezőbb fejlődhetési viszonyok közé jutott a török uralom alól, míg hazánk a német, s illetve osztrák iga alól nem bír szabadulni. Vergődik, mint a pókhálón akadt légy s a diplomácia fonal szálai hovatovább mindig jobban-jobban összekötözik tagjait: zsarnokai szívják életnedvét.

Régi iratok után kutatva, a bécsi cs. kir. udvari kamarai levéltárban hazánkat érdeklő több fontos okirat akadt a kezembe, melyek közül többet lemásoltam. Ime ezek közül néhány egymással összefüggő, nem épen teljes szövegében szórol-szóra magyarra fordítva, de még is bő kivonatban, teljes értelmét visszaadva.

Gróf Bethlen Miklós említi önélet irásában pater Dunod Antidot, mint Lipót császár követét az Apaffi fejedelem udvaránál. Köztudat, hogy ezen árnyék fejedelem alatt a mindenható Teleki Mihály akarata érvényesült mindenben, s ezt tudta pater Dunod is. Telekivel igyekezett először tárgyalni. 1685 április 14-én állapotok meg együtt és kötötték a következő szerződést:

1. Kegyelem, bocsánat és szabadság adatik ezután mindenkinek, úgy a saját részére, mint hozzátartozói, utódai részére, ki a császár (Leopold) ellen volt, akár a magyar felkelésben, akár a török, francia vagy lengyel szolgálatban (omnia oblivioni sanduntur in perpetuum). Örökre elfeledik.

2. Amennyiben a Tökölly birtokai Magyarországon a császár birtoklásában az általi birtokokhoz csatoltatna, azokból bizonyos uradalmat (a császár) Telekinek adományoz jutalmul.

3. Erdélyen vagy Magyarországon levő összes Teleki birtokot és a hozzá tartozókat a mennyiben a törökök földulták, vagy ezután földulják, elfoglalják, visszafoglalja és helyreállítja (a császár).

4. A császár nagylelkűségéből évente fizetendő titkos és ezután meghatározandó évi díjat (pensionem ammoram) kap Teleki.

5. A császári védelem biztosítása mindenféle ellenséggel szemben, mely a császár szolgálata miatt támadhat azon ígéret mellett, hogy bármely szavát, tervét nem árulják el azok (ellenségei) előtt és személyét azoknak nem adják ki.

6. A császár birtokain való menedék és illő ellátás saját és szolgáló részére azon esetben, ha Erdélyből kiűzetik és javaitól megfosztatnak a császár szolgálata miatt.

7. Fogságból való kiszabadítás, ha a császár szolgálata miatt abba esnek.

8. Ugyamaga, mint családja részére valólásának minden teljes biztosítása, teljes szabad gyakorlata úgy, hogy soha semmiféle alkalmatlanság, zavarás ebben ne érje.

9. A főlebb írottakról mindenben titoktartás a letett hűségi esküvel együtt és biztosítás, hogy ezeket soha egy ember sem változtathatja meg sem egészben, sem részleteiben.

Telekinek ezen 9 pontba foglalt feltétele volt, melyekkel szemben a következő 5 pontba foglalt kötelezettséget vállalt:

1. A török elleni háború ügyét a kereszténység és a császár érdekében és szolgálataiban ezután tehetsége szerint a legjobb módon fogja előmozdítani,

2. Ezen célból gondoskodni fog, hogy az erdélyi hadsereg a császári seregekkel együtt működjék.

3. Tehetsége szerint élelmezi a császári hadsereget.

4. Szükség esetén a közérdek javára Oláhországba nyomuló hadseregnek úgy e észében, mint részleteiben Erdélyen át szabad átmenetést biztosít.

5. A császárral, mint Magyarország királyával, hogy a kereszténység érdekében, Erdély fejedelme tárgyalásokba bocsátkozzék és nyilvános szövetségre lépjen, a maga részéről minden tehetségét és igyekezetét kifejti.

Aláíratott Kerczesora faluban a Teleki házában („in Domo Excellentissimi Teleki.“ „Die 14 Aprilis 1685. Michael Teleki. Antidius Dunod sacerdos Ablegatusque Potentarius Caesaris“.

A Teleki Mihály és Lipót császár között létrejött ezen titkos szerződés után így irt a császár Telekinek:

Kedvelt hívünk! Tisztelendő Dunod Antidius visszatérvén császári palotánkba, mindenekről egyenként a legteljesebb jelentést tett, amelyekről a haza és kereszténység érdekében a mi igen nagy örömrünk, a legnagyobb igyekezettel tárgyalatok.

Midőn nem fogjuk tekintet nélkül hagyni, hogy mily nagy erélyt és okosságot s bátorságot tanusítottál a végből, hogy a fejedelmel való közös ügy terveid szerint jól sikerüljön: biztosítjuk a hazát nemcsak császári és királyi halhatatlan kegyelmünkről, hanem arról is, hogy említett Dunod Antidiusnak, a ki mindenben a mi nevünkben járt el és intézkedett, teljes hitelt adhatsz, bizhatsz benne.

„Kelt Bécs városunkban, június 25-ik napján az egyezerhatvanötödik esztendőben, római császárságunk 27-ik, magyar királyságunk harmincadik, cseh királyságunknak pedig huszonkilencedik esztendőjében. Leopold. F. A. Henz. L. B. de stratman Joan: Georgius Koch, ő császári királyi felségének rendeletére“.

Ez iratok világosan mutatják a nagy eszű Teleki Mihálynak hatalmát, működésének rugóit.

Látván a török császárság hatalmának hanyatlását s a Habsburg dinasztia erejének gyarapodását, a főurak ide-oda kápkodását, nyíltan még nem szakított egészen a törökkel, de igyekezett magát és családját biztosítani ezen titkos szerződéssel.

Hol a török, hol a német párt embereit nótázták. A német császár örömmel fogadta a hozzá menekülőket. Pekry Lőrinc megnőtáztatván báróságot, később grófságot nyert, várkapitányságot, főispánságot, de ref. vallását el kellett hagynia és katolikussá lenni a császár kedvéért.

Teleki nemcsak vallását biztosította, de óriási jövédelmet, uradalmakat is meg lévő birtokain kívül még, ha esetleg a török-párt jutna is győzelemre Erdélyben. Szóval: értett a zavarosban halászni, s nem hiába neveztek vén rókának.

Mikor a török pártot hitte erősebbnek örvendett, hogy Tököly feleségül akarja venni menyecske leányát, de mikor annak menekülni kellvén birtokait lefoglalták, már igényt tart ennek egyik uradalmára német pártra állása fejében

Hazafi-ága, vagy önérdéke volt-e nagyobb, elbírálni igen nehéz, csak az bizonyos, hogy nagy eszű volt és az alkalmat nagyon jól ki tudta használni anyagi gyarapodására, mint kancellár és az erdélyi hadak generálisa.

Gagyi Samu.

Irodalom.

— **Magyar Köztársaság.** E cím alatt harmadik száma jelent meg Dr Nagy György politikai folyóiratának e hónap 14-én. A folyóirat tartalma a következő: 1. Dr Nagy Györgytől „Köztársasági eszme Magyarországon“. 2. Dr Gonda Józseftől „Utopia-e a köztársaság?“ 3. Kolaczkovszky Lajostól „A republikánus Petőfi“. 4. Kaesoh Lajostól „Legyen szekularizáció“. 5. Dr Wagner Károlytól „Teleki László haláláról“. 6. Szabó Imrétől „Az iskolák államosítása“. Dr Mészáros Lajostól „Társadalmi kollektivismus“. 8. Miklósi Leótol „Republikánus hírek“. 9. Szánthó Györgynétől „Nők a köztársaságról“. 10. Dr Kalmár Antaltól „A két Ferdinánd“. 11. Dr Ormos Edétől „A királyság története“. 12. Portik Andortól „A köztársasági eszme és a magyar ifjú ág“. 13. Keleti Ármándtól „Dr Gonda József könyve: Semper Idem“. 14. A szerkesztő üzenetei. A „Magyar Köztársaság“ előfizetési ára 10 K és Hódmezővásárhelyt, Szentesi-u. 24. sz. alatt van a szerkesztősége és kiadóhivatala.

HÍREK.

— **Székely Testvérek!** A védtelenek, az üldözöttek, az igazságot szeretők, az emberbaráti eszméket, a közműveltséget terjesztők és azokért lelkesülni tudók rendithetlen előharcosa volt 17 esztendőn át a »Székely-Udvarhely«. Sok igazságtalanságot visszavert. Sok gyalázatos visszaélésről lerántotta a leplet. Mindig a mások előhaladásáért küzdött. Inkább a száraz, sokszor keserű kenyér mellett maradt, míg annyian bőséges kincsekben könyökög vájkáltak, de kibontott zászlóját soha sem árulta el. Az ármány, az irigység, a rosszakarat ezer nyilait röptették feléje alattomosan. Számtalanszor életére törtek, de mindannyiszor üldözői voltak a vesztesek a megsegyenyültek, mert az igazság fegyverei ellen hiába küzdenek a gonoszok. Ha ezek a közismert elvek, a »Székely-Udvarhely«-nek a tisztesség határain belül követett iránya lelkesíti továbbra is széleskörű olvasó közönségét. Ha azt akarják, hogy a vármegyének legyen egy igazán szabad, valóban függetlenségi organuma, úgy minél intenzivebb, minél hathatósabb pártolást kérünk, mert e lap ereje — a közönség leg-sajátabb érdeke, amelyet jövőben is szolgálni kíván.

— **Előléptetés.** A király Dr Solymossy Lajos székelyudvarhelyi állami főreáliskolai igazgatót, jelenlegi állásában való meghagyása mellett, a VI. fizetési osztályba nevezte ki. Dr Solymossy Lajos ezt az előléptetést nemcsak hosszas tanügyi működése, hanem városi és vármegyei közéleti s társadalmi munkálkodása révén is megérdemelte. Politikai tekintetben különösen sok és igen becses szolgálatokat tett még a hajdani szabadelvűpártnak. A kormány benne mindenkor kész-séges hívere számíthatott. Ideje volt tehát, hogy jól kiérdemelt munkásságát méltányolják azok, kikért annyiszor dolgozott. Mi nem vagyunk egy politikai elvon Dr Solymossy igazgatóval, de azért igazságérzetünkben ki-folyólag, szívesen elismerjük valódi érdemeit,

mert amint elvárjuk, hogy a mi meggyőző-désünket az ellentábor becsülje, azonképen tiszteljük és becsüljük mi is a más párton levők köztevékenységét. Szívesen köszöntjük Dr Solymossy igazgatót előléptetése alkalmából.

— **Ertesítés.** Az iparosok szabadlyeumában ma (vasárnap) d. u. 2 órakor Dékán Samu koll. tanár tart előadást. Dr Pál Árpád v. m. főjegyző előadását január 7-én fogja megtartani.

— **Pál István apát-kanonok érkezése.** Pál István apát kanonok, az udvarhelyi egyházkerület főesperese és székelyudvarhelyi plebános, e hónap 23-án érkezik Székelyudhelyre, hogy állását elfoglalja. Az új főesperes és plebános minél ünnepesebb fogadására, az egyháztanács nagy előkészületeket tesz.

— **Iparhatósági megbizottak választása** Soó Domokos városi tanácsos, polgármester helyettes a következő közérdekű sorok közlesére kérte fel lapunkat: Székelyudvarhely város a városi tanács és az udvarhelyi járás szolgabírói hivatalához, mint I. fokú iparhatósághoz folyó évre az iparhatósági megbizottak választására a választási határnap f. év december 20-án d. u. 3 órára tüzetett ki ki, melyre a Székelyudvarhely városi kereskedők és iparosok közül a választásjogosultak jogaik érvényesítésére felhívatalnak s a mennyiben a határnapon meg nem jelenének, az iparhatóság hivatalból fogja az iparhatósági megbizottakat kinevezni. A választás a városi tanács nagytermében fog eszközölni. Székelyudvarhelyen, 1911. december hó 7-én. Soó Domokos polgármester h.

— **Mikes gróf püspök bucsuzása.** Mikes János gróf szombathelyi püspök ma (vasárnap) a plebánia templomban tartandó nagymisén fog bucsut venni híveitől és a delutáni vonattal már végleg eltávozik Székelyudvarhely városából. A kerületi papság csütörtökön bucsuzott el főesperesétől, ki ez alkalommal a Budapest-szálló színháztermében úgy a papság, mint az egyháztanács tagjainak és más tisztelőinek is ebédet adott.

— **Tanári kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Kiss János okl. tanítóképző-intézeti tanárt a székelykeresztur állami tanítóképző-intézethez a X. fizetési osztályba segédtanárnak nevezte ki.

— **Palla tanár újabb sikere.** Az elmúlt tavaszon emlékeztünk meg a müncheni nemzetközi festőművészeti kiállítással kapcsolatban Palla Jenő főreáliskolai tanár sikeréről, aki ott babért szerzett a magyar művészetnek. Mint most a fővárosi lapokból értesülünk, a Mücsarnok idei jubiláris tárlatán a művészek két képe nyert általános tetszést. Mikor ezt az örvendetes eseményt regisztráljuk, továbbra is kitartást és sikert kívánunk a tehetséges fiatal művészeknek.

— **Karácsoni állérestély.** A polgári önképző-kör ez évben is megtartja régi jóhírű és nagy látogatottságnak örvendő karácsoni fillérestélyét a Budapest-szálló színháztermében. Az igen gazdag és változatos műsorú estélyen két egyfelvonásos szindarabot adnak elő s lesz „Bigon zenekar“-i előadás is, valamint 500 nyereleménytárgy sorsolása. Főnyerelemény egy gazdag karácsonfa.

— **Jegyzőválasztás.** A nyugalomba vonult Máté János vargyasi körjegyző helyének választás útján való betöltése minap volt. Szabady Tivadar főszolgabíró vezette a választást, melynek eredménye, hogy hét pályázó közül Felcsér Lukács kányádi körjegyzőt egyhangulag, nagy lelkesedéssel választották meg vargyasi körjegyzőnek.

— **Méhészet a tanítóképzőkben.** A Politikai Híradó jeleni lapunknak: Abból a célból, hogy a nép között a méhészet minél jobban terjedjen, a jövő évtől kezdve a tanítóképzőkben a méhészetre is kioktatják a növendékeket. Erről a célra a költségvetésbe jelentékeny összeget vettek fel.

MIZSGÁLLJA MEG, hogy a közelgő újév alkalmából van-e elég névjegye? A rendelést most az ideje eszközölni, mert a munkatorfordás miatt határya lehet. Betegh Pál könyvnyomtató-intézetében a nevjegyek készítése már megkezdődött. Szíveskedjék tehát szükségletét itt mielőbb beszerezni.

3 ol
rosunk
meglep
Szobott
udvarh
méhen
órákor
érzék
nyörű
valóbar
vészek
kezdve
10 órá
50 fillé
kinthet
valami
vező a
sabban
gyönyö
főügyé
sági h
séghez
kelyud
Kilye
hivata
vezte
megye
d. e.
közgy
Bemu
minisz
törvén
terjes
lasztó
sági t
XV. t
rinti v
tások
őit tag
ujravá
ból a
állító
nak,
keit i
helye
iratok
között
s a k
Koloz
vevős
vevős
likus
mező
átirat
bárm
bead
tése.
közö
e hó
reske
litás
egés
dály
hely
köre
zet
nyil
zönn
kör
Blas
Soh
kirá
Ha
töbl
pél
alat
lért
vég
csá
egy
goz
All

— **Képkiallítás Székelyudvarhely.** Városunk műértő közönségének igen kellemes meglepetést nyújtanak Palla, Petrányi és Szobotka gyönyörű képei, melyekből Székelyudvarhely, a vármegyeház földszinti kistermében (sorozóterem) ma (vasárnap) d. e. 10 órakor nyitják meg a kiállítást. A művészi érzékkel csoportosított képek, valóban gyönyörűséggel töltik el a műértő szemlélőt s valóban elismerést érdemének a kiállító művészek törekvésükért. A kiállítás mai naptól kezdve a hónap végéig tart és naponta d. e. 10 órától d. u. 3 óráig lesz nyitva. Csekély 50 filléres belépési díj mellett bárki megtekintheti. Sőt ajánljuk is közönségünknek, valamint az iskolák ifjúságának, hogy e kedvező alkalmat használják fel s minél számszerűbb látogassák meg a helyi művészek gyönyörű képkiallítását.

— **Kinevezések.** A marosvásárhelyi kir. főügyész Bőjthe József oklándi járásbíró-sági hivatalozóját a marosvásárhelyi ügyészséghez hivatalozójának nevezte ki. A székelyudvarhelyi kir. törvényszék elnöke pedig Kilyén Dániel marosvásárhelyi ügyészségi hivatalozóját az oklándi járásbíró-sághoz nevezte ki hivatalozójának.

— **Varmegyei közgyűlés.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága e hó 22-én d. e. 9 órakor tartja ezévi utolsó rendes közgyűlését. A tárgysorozat 109 pontból áll. Bemutatják a Beöthy László kereskedelmi miniszter leiratát, melyben kinevezését a törvényhatósággal tudatja. A hivatalos előterjesztések során intézkednek a farsádi választókerületben megüresedett tvh. biz. tagsági hely betöltéséről, ugyancsak az 1889. XV. t.-c. 109. §-a értelmében a füstjog szerinti választók megválasztásáról. Majd választások lesznek. A közigazgatási bizottságba öt tagot 1913. év végéig terjedő érvénnyel újválasztanak. Az igazoló választmányt újból alakítják. Az esküdtek lajstromát összeállító bizottságba 12 bizalmi férfit választanak, ugyancsak a loavató bizottságok elnökeit is újból választják. A tiszti főügyészi helyettest kijelölik. Végül községi ügyek, átiratok és kérvények következnek. Az átiratok között van a községi közigazgatás rendezése s a közs. és körjegyzők helyzetének javítása, Kolozsvármegye tvh.-nak a vármegyei számvevőségek visszaállítására és a járási számvevőség főtartása, Abauj-tornácznak a katolikus autonómia életbeléptetése, Mosonnak a mezőgazdasági termelés fokozására irányuló átirata. A közgyűlést megelőzőleg 24 órával, bármely bizottsági tagnak joga van indítványt beadni.

— **A vasárnapi munkaszünet felfüggesztése.** A kereskedelemügyi miniszter a fogyasztó közönségre való tekintettel megengedte, hogy e hó 24-re eső vasárnapon az ipari és kereskedelmi cikkek elárúsítása, házhoz szállítása a magyar szent korona országainak egész területén kivételesen esti öt óráig akadálytalanul végezhető legyen.

— **Petőfi-önképzőkör.** A székelyudvarhelyi ref. kollegium ifjúsági Petőfi önképzőköre ma (vasárnap) d. u. 5 órakor az intézet tornacsarnokában igen gazdag műsorral nyilvános ünnepélyt rendez, amelyre a közönséget e helyen is meghívja az önképzőkör elnök ége.

— **Mennyit keresnek a királyok?** A „Gil Blas” erről a témáról a következőket írja: Sohse panaszkodjunk a költség miatt, amit a királyok okoznak, ha meglátogatnak minket. Ha otthon maradnak, alattvalóinknak még többbe kerülnek. A belga és a görög király például 40 fillérbe kerül évenként mindegyik alattvalójának, a magyar király pedig 36 fillért, az orosz király 35 fillért, a svéd és norvég uralkodó és a cár 32 fillért és a német császár 24 fillért kap minden évben minden egyes alattvalójától. Sokkal olcsóbban dolgoznak a köztársaságok elnökei. Az Egyesült Államok elnöke csak 17 fillérrel terheli meg

fjenkint az Unió polgárait, Fallières elnök pedig 7 fillért kap minden francia polgártól. A legolcsóbb munkaező az államfők közül azonban a svájci elnök, aki nem egészen fél fillérjébe kerül egy-egy s ájci alattvalónak.

— **Nyolcszáz millió cserebogár.** Kassáról írják, hogy Abauj vármegye székházában minap történt meg a végleges leszámolás a cserebogarak irtása dolgában. Eszerint az irtási művelet a megye területén kilencvenkét ezer koronába került és hetvenkét waggon cserebogarat szállítottak be, ami körülbelül nyolcszáz millió cserebogárnak felel meg.

— **Karácsonra.** Sok gondot okoz mostanában, mit is ajándékozzunk a közelgő ünnepekre szeretteinknek. Aligha lehet hölgyismerőseinket kellemesebb dologgal meglepni, mint a „Sütemények és Tészták Könyve” című hasznos művel, amelynek bolti ára 2 korona. Közel 300 receptet közöl, azonkívül üres lapokkal van ellátva a recepteknek további gyűjtéséhez. Minden könyvkereskedésben kapható vagy az összeg előzetes beküldése ellenében bérmentve küldi a Bercsényi nyomda r.-t. Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 5.

— **A vitás kántori javadalom.** A legelső helyen a tanító mellékfoglalkozásának, a kántorságnak sokkal nagyobb fontosságot tulajdonítanak, mint voltaképpen hivatalának, a tanítósnak. Nagyon sok helyen megtörtént már, hogy ha a tanító kántori hivatásának nem igen tudott megfelelni, még fegyelmi eljárást is indítottak ellene. Ilyenforma eset történt a baranyamegyei Olaszfaluban is. Kramm János valami okból nem tudott eleget tenni kántori hivatalának s ezért az egyház fegyelmit kért ellene, a községi képviselőtestület pedig a kántori javadalomtól akarta megfosztani. A közigazgatási bizottság a törvény világos szava ellenére is megfosztotta Krammot a kántori javadalomtól. A legfelsőbb fórum, a miniszterium azonban ítéletében kimondta, hogy a tanítót a díjlevélben megállapított jövedelmektől nem szabad megfosztani, még a kántori jövedelemtől sem és még azon esetben sem, ha a tanító ezen teendő betöltéséről egyedül nem tud gondoskodni.

— **Halálos céllövés.** Timfa István 14 éves és Török István (Vas) 13 éves pásztorfiúk az erdőn magukban maradtak. Ünalmukat elűzendő, elhatározták, hogy célt lönek. Egy rossz sapkát kitétek a karóra és a hazulról eltávozott pásztor töltött fegyverrel elölték. Timfa István célzott és lőtt. Azonban rosszul célzott, mert a golyó Török István mellébe furódott, aki azonnal szörnyet halt. Ez a tragikus eset a vargyasi erdőn e hó 13-án történt. A törvényszéki boncolás pénteken volt. Timfa István észrevéve a törvényszéki urak érkezését, kerekét oldott és elbujdosott. Azonban a játékból gyermekgyilkossá lett fiú, látva a komisszió távozását, szülőihez visszatért. A szerencsétlenül járt Törököt nagy részvéttel temették el Vargyason.

— **Felekezeti iskolák községi segélyezése.** Egy felmerült esetről kifolyólag a közigazgatási bíróság kimondta, hogy a felekezeti iskola részére megszavazott segély fedezésére kivetendő községi adóhoz való hozzájárulás alól a más felekezetekhez tartozó községi lakosok fel nem menthetők.

— **Részvény jegyzések a Szejké-fürdőre.** A tanítók fürdője, Tanulók Nyaraló Telepe R. T. alapítói az alapításra vonatkozó ismertető felhívást és a részvényjegyzésre szolgáló alapítási tervezetet városunk területére a mai napon szétküldötték, folytatónapoként postázzák a vármegye területén lakó közönség, az egész ország tanítói, papi, jegyzői kar minden egyes tagja, ugyancsak az érdeklődő nagy közönség címére. Rövid időn belül az ország minden helyiségében tudomást szereznek a Szejké-fürdő kiépítésére vonatkozó törekvésünkről. Midőn

ezen 25 K névértékű részvényeknek vásárlását közönségünknek a legmelegebben ajánljuk pártolásra, megengedjük, hogy további részvény aláírási ívet Gyerkes Mihály ig. tanító, ügyvezető bárkinék készséggel juttat és további címekre is küld.

Miért nincs nagyobb termés?

— **Az O. M. G. E. fontos akciója.** —

Érdekes előadást tartott a „Köztelek” növénytermelési szakosztályának nov. 30-án tartott ülésén Kovácsy Béla gazdasági akadémiai igazgató, a melyben párhuzamot vont Németország és Magyarország műtrágyafogyasztása között.

Németországban régen tudatában van annak a gazdaközönség, hogy a növények által táplálékul alkalmazott ásványi anyagokat vissza kell adni a talajnak, különben termő képessége folytonosan csökkenni fog. Régen felismerte, hogy különösen a foszfor az a növényi tápláló anyag, a mely sokkalta nagyobb mennyiségben vonatik ki a talajból a növények által, mint a minő mennyiségben az istálló trágya alakjában vissza adatott. Mert a növények a talajból elvonat foszfor-savat nagyobb mennyiségben raktározzák el magvaikban, a melyek eladatnak, s így a gazdaságból kivitetnek, mint a szár és levélrészekben, a melyek trágyává dolgoztatnak fel, a minek természetes folyamánya, hogy az istálló trágyában nagyon sok káli van ugyan, de igen kevés foszfor. Ez az oka tehát annak, hogy a talajok folytonosan szegényekké válnak foszforban, s így termőképességük csökken még az esetben is, ha bőven látatnak el istálló trágyával. Ennek a következménye azután, hogy Németországban rendkívül sok — különösen foszfortartalmu — műtrágyát használnak fel nem kevesebbet mint 11 márka értékű hektáronként. Ennek megfelelőleg termés-átlagai nem is csökkennek, hanem folytonosan fokozódnak.

Ezzel ellentétben Magyarország alig egy kevés foszfortartalmu műtrágyát használ fel az időszerint, mindössze csak 93 fillér értékű hektáronként. Ez az oka annak, hogy a mi termésátlagaink ha emelkednek is egyes gazdaságokban, de stagnálnak, avagy alig számottevően emelkednek országos átlagban. Bebizonyította előadó, hogy Magyarországon ma semmivel sem használnak fel több trágyát, mint a mennyit felhasználak 1870-ben a mikor sokkalta kevesebb volt a szántó föld, kevesebb volt az ugar s csak alig kevesebb az állat-állomány, mint a mennyi ma. S rámutat annak a szükségességére, hogy amennyiben termés-átlagainkat főtartani és fokozni kívánjuk, nekünk is olyan nagy mennyiségű foszfor tartalmu műtrágyát kell használnunk, mint a mennyit felhasznál Németország. Ebből kifolyólag azután ismertette az országos magyar gazdasági egyesület azon elhatározását, hogy az ország különböző pontjain műtrágyázási kísérleteket ohajt végeztetni, azt saját szakközvegeivel ellenőriztetni, s az elért eredményeket olyan módon közzé tenni, hogy arról minden gazda tudomást szerezzen.

Ezen műtrágyázási kísérletek a folyó év őszén máris megkezdettek hegyi és homoki szőlőkben, de tavaszi kalászosokkal is, majd pedig a jövő nyáron őszi kalászosok alá fognak e műtrágyázási kísérletek megkezdetni. Az országos magyar gazdasági egyesület ez elhatározása minden esetre nagy jelentőségű, mert ez által is közelebb jutunk egy lépéssel annak a fontos kérdésnek a megoldásához, a mely ma egész Európa gazdaközönségét foglalkoztatja, t. i. a talaj táplálkozó anyagainak egyensúlyban tartásához.

— **Csomagoló papír** kapható e lap kiadóhivatalában Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31.sz.

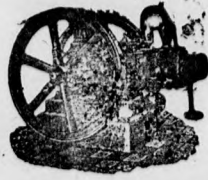
ezek készítése már megkezdődött. Szükségletét itt mielőbb beszerezni.

VIZSGALJA MEG, hogy a közlegő újv alkalmából van-e elég névjegy? A rendelést most az ideje eszközölni, mert

hátánya lehet. Betegh Pál könyvnyomtató-intézetében a névjegy-

„CLIMAX“
nyersolajmotor.
Legelősből, legbiztosabb tüzező. Versenyképes árak
Elsőrangú minőség. Több ezer referencia

Pénz
takarít meg!

Bachrich és Társa
motorgyári fióktelep
Budapest V/41 Szabadságtér 17 sz.
(Tözsdepalota)
Telefonsz. 71-01. Sürgönyc. CLIMAX

B O R I

Fernengel Gyula székely-udvarhelyi borsagykereskedő.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés

Udvarhelyvármegye Nemes Csáládjai. Szerkesztette: Palmay József
Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz

deléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Csomagolópapir kilószámra kapható a kiadóhivatalában Kossuth-utca 31. sz.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és borsagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdőlyi hegyi borkban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös bork.

KÖHÖGÉS

rekedtség és hurut ellen nincs jobb a **Réthy-féle pejj a cukorkánál**
Vásárlásoknál azonban vigyázzunk és határozottan RÉTHY-félét kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.

Az eredetinek minden egyes darabján rajta van a RÉTHY név.

doboz 60 f. Mindenütt kapható

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESSEN tehát a «Székely-Udvarhely»-ben**

Katholikus és református imakönyvek e lap kiadóhivatalában kaphatók.

AZ UDVARHELYMÉGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZV.-TÁRS.
SZÉKELYUDVARHELY, fiókok: Székelykeresztúr és Oklánd
Ügykörébe a **törlesztéses (amortizációs) kölcsönök** adását is felvette.
Bekebelezett ingatlanokra **5000 - 30000 koronáig terjedő kölcsönöket** nyújt 15, 18, 23 és 32 évi, éleventki törlesztések mellett, **6 százalékos kamatozással.**
Bővebb tájékoztatást Székelyudvarhelyt a fő-, Székelykeresztúrt és Oklándon a fióktintézetek nyújtanak.

Védjegy: „Horgony“.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régjónak bizonyult háziszor, mely már sok óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult készvényénél, oszdnál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjegyvel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K.-80, K.1.40 és K.2.- és ügyszólván minden gyógyszerésztárbán kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, Budapest. **D. Richter** gyógyszerész az „Arany oroslánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Névjegyek Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések** ugyszintén mindenféle **könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok** izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek
Betegh Pál
villamos úzomre berendezett könyvnyomató és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca sz. 31. alatt.

SZÉKELY-UDVARHELY
tisztá 48-as függetlenségi lap, Udvarhely vármegye legelőnyösebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len
legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapírok. Ezeken kívül közönséges és finom, színes és virágos levedpapírok és boritékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybéli felvétel, levedpapírosok stb. **Nagyválaszték** tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Allandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szolgabíró-sági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET **BETE GH PÁL** **KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS**

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és író-
PAPIROSOK
vonalzott és sima levedpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.
Lemezpapírok minden sulyban. Hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,
jegyzetkönyvek, hangjegyfűzetek, rajzfűzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarkahévely, szivarka s névjegytárcák **Dohány-ésszivartárcák** bőrből és fémből. **Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és írománytáskák.**

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros **KÖNYVNYOMDÁJÁT**
mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá **könyvkötészetét**
honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Ironok, fekete, színe
ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, esavaronbetétek, ironvédők, ironhegyezők. **Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.**

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek stb. **dangoló-sípok és ocarinák. Monogramok** fehérnemű és levedpapírjelzésre. **Kézi nyomda.** — **Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok** öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árbán.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes **Magyar Könyvtár**. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** rak tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beiró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), hárea és szelvénykönyvek.

Körzők,
vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zstetek minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — **Rajzszögek, szőnyegszögek, kapesok** stb.

Betegh Pál könyvnyomató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhelyt.